

אחרי שעבדנו קשה בט"ו שנים בעיון עצום בפתחי נידה. למרות שזה מעט מאוד נוגע בהלכה. וראינו הגאון העצום תכשיט מדינת ליטא בעל עמודי אור ירד לשיטתם של רבותינו קדושי עליונין תלמידי הגר"א, שהעיקר ללמוד הלכות משרוש שרשן העליון, ואפילו שאינן טגעות בזמן הזה. חשבתי לסדר פנינים יקרים על המקרא בשם פרפראות לחכמה, וכלשון המשנה באבות. עם שכל דבר כאן מעולפת בספירים יקרים בטמירי דטמירין של תורתנו הקדושה. וכמה פנינים יקרים פתחנו בענייני תקופות.

(א) כתוב בתיקונים שהתורה מתחילה באמת, כמו שכתוב ראש דברך אמת. ואמרו שהכוונה סופי תיבות מבראשית ברא אלוקים אמת בהיפוך, וסופי תיבות ברא אלוקים את, זה אמת. וכתב אדונינו הגדול הגר"א, וכך הוא מפרש את התיקונים, שבראשית זה מעין ההקדמה של התורה שבמילה הזאת כלולים כל הסודות העליונות בתיקוני זוהר ותיקוני זוהר חדש, שזה עמוק פי אלף יותר כקבלת הגר"א. והתורה מתחילה עם המילה ברא אלוקים את, סופי תיבות אמת ידוע שהמקובלים דרשו, שראש דברך אמת, ראשי תיבות אדר.

וחשבתי להסביר את זה, כי אדר הוא חודש שנים עשר, ובו מעברים את השנה. לכן כאשר צריכים בזמן סנהדרי גדולה, ואחרי החורבן הועד הגדול באושא ובטבריה ובציפורי. כאשר הם היו מתאספים להשוות שנת הלבנה עם שנת החמה, והיו צריכים לעבר את השנה, היו מוסיפים אדר שני. וזה הפירוש ראש דברך אמת, כדי לאמת שהחודש הראשון ניסן יהיה חודש האביב. מאמתים את זה בהוספה חודש אדר שני. וכדי להבין את הענין הזה ביותר אריכות, נבוא קצת להרחיב את הדבור בזה. כבר כתוב אצל קדמוני הדרשנים וסמכו את זה על הירושלמי. כתוב אחד אומר: ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא לילה. לפי זה רק בחושך גמור שכבר יכולים לראות הרבה כוכבים נעשה לילה, ולפני כן זה יום. אותו הדבר אחרי עלות השחר ועדיין אין אור צריך להיות דין של לילה. פסוק השני אומר להבדיל בין היום ובין הלילה וכו'. פירוש כל זמן שהחמה בעולם זה יום. אבל אחרי שקיעת החמה זה כבר לילה. ומכל הדברים האלה יוצא כל הענין של בין השמשות, ודו"ק היטב. ובאמת ביום אין לנו בעיות, כי הוא מבוסס על כ"ד שעות, וכמו שפירש רש"י על הפסוק ולימים. ואין שום ספק בדבר שבעל שפתי חכמים אינו צודק לגמרי, כי כוונת רש"י על כ"ד שעות הלילה והיום. גם כן החודש אין עליו בעיות כי הוא לפי המולד של הלבנה. אולם, שתי הלכות חשובות נאמרו למשה מסיני, חודש ימים, ימים אתה מונה לחודש, ואי אתה מונה שעות לחודש. פירוש החודש צריך להיות כך וכך ימים, ולא כ"ט ימים עם כך וכך שעות. ועל ידי ההלכה הזאת חשבון החודש אינו תלוי רק בירח, כי הימים נמנים לפי השמש וגם הכוכבים. ההלכה השניה שקיבל משה מסיני ימים ימימה, חדשים אתה מחשב לשנה, ואי אתה מחשב ימים לשנה. ועל ידי ההלכה הזאת השנה כבר אינה מבוססת רק על ימי החמה, כי החדשים אינם על חשבון החמה. וצריכים להבין שמה שרש"י פירש על הפסוק ולשנים לסוף שס"ה ימים, אין השנה שלנו אף פעם שס"ה ימים. וזה מביא לנו את הצורך של שנה מעוברת מה שקיבל משה מסיני. נמצא שהענין מסובך מאד, כי החודש תלוי בלבנה וכו'. וכדי שתהיה תורת ה' ומשפטי ה' אמת, אנחנו מוסיפים אדר שני, וזה מתקן הכל. וזה הרמז ראש דברך אמת, ראשי תיבות אדר, והבן את זה.

(ב) וכדי להבין את הענין איך כאן ראש דברך אמת תחילת התורה. הלא המצוה של קידוש החודש נאמרה בפרשת בא. וכדי להבין את זה. וזכרנו ששמעתי מאאמרו"ה הגאון החסיד הקדוש מרנא ורבנא שמחה זעליג זצוק"ל הי"ד. פעם הגיע לבריסק דליטא אל רבינו הגדול מרן אור החיים המקובל האלוקי רבי שלום מבראיהמין בעל משמרת שלום מקוידאנאו. ואמר אל רבינו הגדול, אני הייתי לפני כמה חדשים באוקראינא, ונפגשנו כמה נכדים לבית טשערנוביל ובין האדמו"רים האלו דברו. רש"י מביא שהתורה היתה צריכה להתחיל מהחודש הזה לכם וכו'. על איו מצוה ראשונה מדברים כאן. אמרו שברור שמדברים על שחיטת קרבן פסח. אמר אחד מאדמו"רי טשערנאביל, שראה בספר קבלה בשם תלמידי וגורי האר"י הקדוש, שמדברים על המצוה של קידוש החודש. וגם הוא בעל משמרת שלום כך סובר. היה שם חסיד גדול ואמר שבכלי יקר כתוב שזה קרבן פסח, והחשיבות שאסור לקחת מן הגזל.

שאלו אותו מתי יהיה בבריסק דליטא. וכאשר יהיה שם שישאל את מרן ומאורן של ישראל. השיב רבינו הגדול, אין שום ספק שלשיטת הרמב"ם המצוה של קידוש החודש, ולהרמב"ן שתי המצוות קידוש החודש ועיבור השנה. ואחרי שקבעו ראש חודש ניסן, בעשרה יום לחודש הפרישו את הכבשים. והנה יש לי בזה אריכות גדולה, החשיבות של המצוה הזאת. והנה כאשר בני ישראל היו במצרים הם היו עבדים שפלים ונבזים בלי כח ובלי ממשלה. ולא נתחשבו בדרא כלל וכלל. מלבד זה היו שקועים במ"ט שערי טומאה, בלי עולם הזה ויותר מזה בלי עולם הבא ר"ל. על זה אמר ה' למשה, החודש הזה לכם וכו'. דע שאתה בתור הנשיא וכל עם ישראל יש בכך כח ועצמה ושלטון בעליונים ובתחתונים. אתם מחדשים את החודש, ובית דין של מעלה בראש חודש השביעי מתחילים את הדין. תעשרה ימים אחרי ראש החודש שאתם קבעתם, יום כפרה וסליחה ומחילה, והאוכל ביום הזה חייב כרת, והאוכל חמץ בחמשה עשר יום לחודש הראשון חייב כרת. ובזה אתם שולטים בעליונים ובתחתונים. וזה הכוונה של רבי יצחק, המצוה הראשונה והחשובה שבני ישראל נצטוו במצרים.

ידוע שאברהם תיקן תפילת שחרית וכו'. וגילה לנו האר"י הקדוש שמוסף של ראש חודש רחל אמנו תקנה. לכן ראשי תיבות ראשי חדשים לעמך נתת רחל. ומפני שהנשים נדמו ללבנה, והענין של רחל ללאה, מהעמוקים ביותר בקבלה, ובמיוחד בכתבי האר"י הקדוש ובכתבי אדונינו הגר"א. לכן רחל אמנו הדגישה את זה שראשי חדשים שעליהם מבוססים כל החגים לעמך נתת, והבן את זה. ועיין היטב מה שכתב הגאון החסיד עיר וקדיש מרן הגר"ז בענין יעקב אבינו שנאבק עם המלאך, ותבין את זה. ובזה נבין מה שביארנו לעיל, שחכמת עיבור שנים והעמקות והתבונה בדבר, שהיא חכמתנו ותבונותינו לעיני העמים. ובזה יש גם כן לכון את האמת בשנים, שיתאמתו שנת החמה עם שנת הלבנה, וזה הסוד של ראש דברך אמת זה אדר, והבן.

פרפראות לחכמה על פרשת נח

(א) פעם אחת נפגשו גדולי המקובלים בליטא וביניהם רבינו אברהם שמחה מאמטשיסלאוו בן אחיו של רבינו חיים קדוש ה' מוואלאזשין ובעל בנין עולם ורבינו דוד הכהן מביחאו, וגם בעל תוספות אהרן שהיה בסוף ימיו אב"ד ור"מ בפנינסק. (אמרו עליו שהוא היה העמוק מכולם בקבלת הגר"א). נזרקה מפי חבורתא קדישתא הדין. ידוע ומפורסם (למי שצריך לדעת) שהפסוק בפרשת נח, והיה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם בין אלוקים ובין כל נפש חיה וכו'. הפסוק הזה אחד מהעמוקים ביותר על פי חכמת האמת. ואדונינו האר"י ויותר מזה אדונינו הגר"א, שמו תלי תלים של יסודות בחכמת האמת. וכן הפסוק הקודם, וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם וכו'. ולמה בחרו בפסוק וזכור אלוקים את נח וכו', ויעבר אלוקים רוח על הארץ וכו'. והנה רש"י מפרש וזכור אלוקים את נח, זה השם מידת הדין הוא, ונהפכה למדת הרחמים על ידי תפילת צדיקים וכו'. ושם ויעבר אלוקים רוח על הארץ, פירש רש"י רוח תנחומים וכו'. ובמקום אחר עמדנו שגם ברחל אמנו כתוב וזכור אלוקים את נח רחל. ועיין בפירוש עיר וקדיש הגר"ז על הפסוק הזה, והבן היטב. וכאן בפסוק יש שפתאום בתוך תוקפא דדינין נתהפך מידת הדין למידת הרחמים. וכן כתוב במדרש בשם ריש לקיש, שהשופר מהפך מידת הדין למידת הרחמים, עלה אלוקים בתרועה וישב על כסא רחמים, ה' בקול שופר וכו'. וזה מה שכתוב בזהר הקדוש שם בפרשת נח, בשעתא דדינא אתעביד לא כתיב ביה זכירה. כיון דאעביד דינא וכו'. ואנשי כנסת הגדולה תקנו לומר עשרה פסוקים של זכרונות מיד אחר תקיעת שופר. ולכן אסור להפסיק וכו'. כי עם תקיעת שופר מיד אתעבר דינא ואשתכח רוגזא כלשון הזהר הקדוש שם. ועל ידי שאנחנו מקיימים מה שאנשי כנסת הגדולה תקנו לנו. וכן כל מיני דקדוקי מצות שופר. מיד למעלה נשתנה המצב מדין לרחמים. ומידת הדין כלשון הזהר הקדוש שם תב כולא לאחריה. וכשם שזה נעשה בימי נח, כן אנחנו מתפללים שיהיה בראש השנה הדין, והבן את זה.